

LIETUVOS KULTŪROS PAVELDO SKAITMENINIMO TARYBOS
VEIKLOS UŽ 2020 M. ATASKAITA

[2020 m. Lietuvos kultūros paveldo skaitmeninimo tarybos sudėtis, patvirtinta Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2020 m. vasario 11 d. įsakymu Nr. JV-90.](#)

[Tarybos darbo reglamentas, patvirtintas Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2020 m. rugsėjo 15 d. įsakymu Nr. JV-1161.](#)

Taryba atlieka šias funkcijas:

1. Kultūros paveldo skaitmeninimo taryba svarsto ir teikia išvadas ir pasiūlymus dėl:
  - 1.1. Lietuvos kultūros paveldo skaitmeninimo strategijos parengimo, įgyvendinimo ir priežiūros;
  - 1.2. Lietuvos kultūros paveldo skaitmeninimo strategijai įgyvendinti būtinų skaitmeninimo programų parengimo, įgyvendinimo ir priežiūros;
  - 1.3. informacijos technologijų naudojimo;
  - 1.4. kultūros paveldo skaitmeninimo iniciatyvų skelbimo ir populiarinimo per Lietuvos skaitmeninto kultūros paveldo portalą (<https://www.epaveldas.lt/home>).

2020 m. įvyko 4 Tarybos posėdžiai:

- 2020 m. kovo 20 d., dalyvavo 8 iš 9 Tarybos nariai;
- 2020 m. birželio 4 d., dalyvavo 9 iš 9 Tarybos nariai;
- 2020 m. liepos 10 d. dalyvavo 7 iš 9 Tarybos nariai;
- 2020 m. liepos 22 d. dalyvavo 9 iš 9 Tarybos nariai.

Posėdžių metu svarstyti klausimai:

1. Tarybos atstovo skyrimas ir atstovavimas kultūros ministro įsakymu sudarytoje Lietuvos kultūros ir meno taryboje;
2. Pirminiai Lietuvos skaitmeninimo plėtros 2021-2030 m. programos kultūros paveldo skaitmeninimo dalies (focus grupė) pasiūlymai;
3. Kultūros paveldo skaitmeninimo statistikos ataskaita už 2019 m. ir rekomendacijos;
4. Europos Komisijos kultūros paveldo skaitmeninimo ir Europeana (DCHE) ekspertų grupės, kurioje yra Lietuvos atstovė, aktualijos.
5. Europos Parlamento ir Tarybos 2019 m. balandžio 17 d. direktyvos (ES) 2019/790 „Dėl autorių teisių ir gretutinių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 96/9/EB ir 2001/29/EB“ (toliau – Direktyva) nuostatų perkėlimo į Lietuvos nacionalinę teisę klausimai.

Posėdžiuose priimti sprendimai:

1. Kultūros ministro įsakymu sudarytoje Lietuvos kultūros ir meno taryboje nuo 2020-03-20 Tarybai atstovavo Giedrė Čistovienė, Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Projektų valdymo skyriaus vadovė; nuo 2020-07-22 – Juozas Markauskas, Baltijos audiovizualinių archyvų tarybos prezidentas;
2. Lietuvos skaitmeninimo plėtros 2021-2030 m. plėtros programoje kultūros paveldo skaitmeninimo srityje apibrėžta, kad sprendžiama problema yra „Neišnaudojamas skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros paveldo, kaip ekonominio ir socialinio resurso, potencialas šalies konkurencingumui didinti“.

Problemos priežastys:

- Skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros paveldo turinys fragmentiškai tampa inovatyviomis ir vartotojui patraukliomis skaitmeninėmis paslaugomis/produktais.
- Neefektyvi suskaitmeninto kultūros paveldo turinio sklaida.

Galimi sprendimo būdai:

- Naujų technologijų (pvz., dirbtinio intelekto teksto, balso, veido atpažinimui, daugiakalbystei) diegimas ir naudojimas turinio skaitmeninimui ir e.paslaugų kūrimui (metaduomenų apdorojimui, paieškai ir navigacijai ir pan.);
- Skaitmeninių įgūdžių tobulinimas inovatyvioms e-paslaugoms ir produktams kurti ir viešinti;

- Visuomenei patrauklių ir suskaitmeninto kultūros paveldo turinio pagrindu sukurtų kultūrinių paslaugų plėtra (pvz., inovatyvias paslaugas pasitelkiant žaidybinimo, virtualios ir papildytos realybės technologijas);
- Suskaitmeninto kultūros paveldo turinio integracija į ugdymo programas, taip praturtinant švietimo sistemą skaitmeninėmis technologijomis.

Lietuvos skaitmeninio plėtros 2021-2030 m. plėtros programos tvirtinimas iš 2020 m. perkeltas į 2021 m., kuruoja – Ekonomikos ir inovacijų ministerija.

3. Kultūros paveldo skaitmeninio statistikos sistemoje duomenis už 2019 m. pateikė 81 institucija;
Apimtis: iš viso suskaitmenintų kultūros paveldo objektų – 1 909 996, iš jų per 2019 m. – 206 568;
Atvirąja turinio licencija paženklintų suskaitmenintų ir skaitmeninių kultūros paveldo objektų skaičius iš viso yra 136 565, iš jų per 2019 m. – 28 635 objektai, tai yra tik 13,8% visų per 2019 m. suskaitmenintų kultūros paveldo objektų;

Saugomo suskaitmeninto ir skaitmeninio kultūros paveldo apimtis (terabaitais) iš viso – 3080,641 TB;

Į Virtualią kultūros paveldo informacinę sistemą (VEPIS) ir jos pagrindu veikiančią interneto portalą www.epaveldas.lt pateiktų suskaitmenintų ir skaitmeninių kultūros paveldo objektų skaičius – 1 33 554, iš jų per 2019 m. – 14 603 (N.B.: 2019 m.–2020 m. kai kurios atminties institucijos, pvz. Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešoji biblioteka, skaitmeninio kultūros paveldo objektus, tačiau į VEPIS duomenų negalėjo teikti dėl šios sistemos modernizavimo darbų);

Europos skaitmeninėje kultūros paveldo platformoje „Europeana“ www.europeana.eu prieinamų suskaitmenintų kultūros paveldo objektų skaičius iki 2019 m. imtinai iš viso 114 162, iš jų per 2019 m. pateikta – 14 694 (N.B.: per 2019 m. iš Lietuvos archyvų į „Europeana“ nebuvo teikta). „Europeana“ atstovai informavo, kad iki 2019 m. imtinai iš Lietuvos juos yra pasiekę – 199,2 tūkst. objektų. Pažymėtina, kad į „Europeana“ suskaitmenintus ir skaitmeninius kultūros paveldo objektus teikia įvairios institucijos, ne tik šios Kultūros paveldo skaitmeninio sistemos dalyvės, todėl apimtis skiriasi).

Lankomumas:

- virtualiųjų apsilankymų institucijų valdomose skaitmeninėse kolekcijose skaičius per 2019 m. – 6 929 182;
- Virtualiųjų apsilankymų valstybės informacinėse sistemose ir registruose skaičius per 2019 m. – 2 286 685. Informacinės visuomenės plėtros komiteto atliko tyrimo duomenimis, gyventojų, kurie naudojami su Lietuvos kultūros paveldu susijusiomis elektroninėmis paslaugomis, dalis, procentais 2018 m. – 5 proc., 2019 m. – 6 proc. (N.B.: planuota reikšmės 20 proc., tačiau tai lėmė intensyviai vykdomi vykdomais 7 didelės apimties skaitmeninio kultūros paveldo aktualinimo projektai, kurių metu modernizuojamos virtualios kultūros paveldo ir kultūrinio turinio informacinės sistemos ir dėlto atminties institucijos šiuo laikotarpiu skaitmenina kultūros paveldo objektus, rengia juos viešinimui, tačiau dėl vykdomų sistemų atnaujinimo darbų jos negali tobulinti esamų el. paslaugų ir kurti naujų).

Reikalinga:

I) Kelti atminties institucijų, kurios skaitmenina kultūros paveldą, kompetenciją, o skaitmeninio centrą (ypač regioniniams) – plėsti veiklos apimtį (remiantis klausimais ir jų kiekiu, kuris pasiekė KM institucijoms teikiant ataskaitas). Atitinkamai formuoti užduotis kompetencijų centrų veiklos metiniuose planuose;

II. Atverti suskaitmeninto kultūros paveldo duomenis (atviri duomenys) – siekiant ne tik išsaugoti kultūros paveldo objektus, bet ir įgalinti juos pakartotiniam naudojimui (angl. *reuse* ir Atvirų duomenų direktyvos įgyvendinimas);

III. Sinchronizuoti valstybinių informacinių sistemų ir susijusias veiklas.

IV. Stiprinti integralumą (plėsti institucijų, dirbančių su kultūros paveldo skaitmeninimu, tinklą (telkti jas).

4. ES aktualijos:

- Nuo 2020 m. liepos 1 d. Europos Sąjungos Tarybai pirmininkavo Vokietija ir įgyvendino 8 su kultūros paveldo skaitmeninimu ir autorių teisėmis susijusius didelės apimties renginius;

- Europos muziejų organizacijos tinklas (Network of European Museums Organisation (NEMO)) pristatė pirmąją ataskaitą apie pandemijos poveikį muziejų sektoriui Europoje, duomenis pradėjo rinkti 2020 m. kovo mėn. <https://www.ne-mo.org/news/article/nemo/nemo-report-on-the-impact-of-covid-19-on-museums-in-europe.html>;

- Priminta Bendradarbiavimo kultūros paveldo skaitmeninimo srityje deklaracija (Declaration of cooperation on advancing digitisation of cultural heritage), pasirašyta 2019 m. balandžio mėn. ir pagrindinės jos kryptys.

5. Pasiiekta vieninga atminties institucijų sektorių pozicija, pateiktos pastabos Įstatymo keitimo projektui, sutarta, kad Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka taptų nacionaliniu koordinatoriumi dėl centralizuotos duomenų bazės ir bendros informacijos teikimo EUIPO portalui.

2020 m. Tarybos pirmininkė – Ingrida Veliutė, kultūros viceministrė.